

POTENCJAŁ AGLOMERACJI
TRÓJMIASTA I METODYKA
POMIARU JEGO
WYKORZYSTANIA

POTENCJAŁ AGLOMERACJI
TRÓJMIASTA I METODYKA
POMIARU JEGO
WYKORZYSTANIA

redakcja naukowa
Leszek Balcerowicz

Wydawnictwo
Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2023

Recenzent
prof. dr hab. Zenon Wiśniewski

Redaktor Wydawnictwa
Justyna Zyśk

Projekt okładki i stron tytułowych
Studio Spectro

Ilustracja na okładce
usłatar, *Gdynia, Poland*, z zasobów Adobe Stock (licencja standardowa)

Skład i łamanie
Maksymilian Biniakiewicz

Publikacja sfinansowana ze środków Wydziału Ekonomicznego
Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-608-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Przedmowa (Monika Bąk)	7
Wstęp (Leszek Balcerowicz, Mirosław Szreder)	11

Część I

Prawne (regulacyjne) oraz polityczne uwarunkowania rozwoju aglomeracji Trójmiasta

<i>Jolanta Sobierańska-Grenda, Sebastian Susmarski, Anna Zamojska</i> Restrukturyzacja podmiotów leczniczych w wymiarach organizacyjnym i finansowym procesu przekształceń własnościowych jednostek, dla których podmiotem tworzącym jest województwo pomorskie	15
<i>Małgorzata Bielenia</i> Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu morskiego w trójmiejskich portach morskich jako element strategii zielonych portów. Analiza stopnia zaawansowania procesu wdrażania wybranych przepisów i regulacji	29
<i>Sławomir Antkiewicz, Monika Wyrzykowska-Antkiewicz</i> Emisje obligacji samorządowych w trójmiejskich gminach na tle Polski	45

Część II

Ekonomiczny potencjał regionu Trójmiasta

<i>Paweł Antonowicz, Robert Bęben, Jędrzej Siciński</i> Pomorskie – przyjazny port dla biznesu	63
<i>Renata Płaska, Karol Śledzik, Mariusz Chmielewski, Joanna Próchniak</i> Potencjał Trójmiasta w obszarze wybranych sektorów <i>blue economy</i>	77
<i>Alicja Antonowicz, Paweł Antonowicz, Marzenna Czerwińska, Paulina Nogal, Joanna Sadkowska, Jędrzej Siciński</i> Innowacja kreowana na styku nauki i biznesu – długofalowy rozwój województwa pomorskiego	99
<i>Anna Dziadkiewicz, Ewelina Sokołowska, Piotr Juchniewicz</i> Kapitał marki miasta Gdańska – ujęcie marketingowe	115
<i>Krzysztof Dobrowolski, Grzegorz Pawłowski</i> Relacje między tempem wzrostu PKB a przeładunkami w portach Trójmiasta na tle portów w Hamburgu i Rotterdamie	129

Część III **Spoleczny wymiar regionu Trójmiasta**

<i>Teresa Plenikowska-Ślusarz, Zbigniew Pietrzak, Mirosław Szreder</i> Potencjał demograficzny Trójmiasta i jego wykorzystanie	145
<i>Nina Stepanok, Angelika Kędzierska-Szczepaniak</i> Zróżnicowanie poziomu i charakteru bezrobocia w aglomeracji trójmiejskiej na tle innych regionów Polski	159
<i>Anita Szymańska, Sylwia Pangsy-Kania, Monika Grottel</i> Ocena atrakcyjności trójmiejskiego rynku pracy	171
<i>Kamila Migdał-Najman, Krzysztof Najman</i> Wizerunek aglomeracji trójmiejskiej oczami użytkowników Twittera	187

Część IV **Uwarunkowania infrastrukturalne**

<i>Ernest Czernański, Aneta Oniszczyk-Jastrzębek</i> Porty morskie jako główne akceleratory rozwoju gospodarczego Pomorza.	203
<i>Marcin Trzciński, Joanna Próchniak</i> Morska energetyka wiatrowa na Bałtyku jako potencjał aglomeracji Trójmiasta	217
<i>Maria Matusiewicz</i> Czy logistyka miejska w Trójmieście jest zrównoważona?	229
<i>Anna Wojewnik-Filipkowska, Anna Gierusz-Matkowska, Patrycja Krauze-Maślankowska</i> <i>Resilient cities – czy polskie miasta są przygotowane na kryzysy?</i>	241

Przedmowa

Od roku akademickiego 2022/2023 na Uniwersytecie Gdańskim działają trzy katedry imienne:

- Katedra im. Marii Janion na Wydziale Filologicznym i Wydziale Historycznym;
- Katedra im. Eugeniusza Kwiatkowskiego na Wydziale Ekonomicznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Prawa i Administracji oraz Wydziale Zarządzania;
- Katedra im. Wacława Szybalskiego na Wydziale Biologii, Wydziale Chemii, Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki, Wydziale Oceanografii i Geografii oraz Międzyuczelnianym Wydziale Biotechnologii UG i GUMed¹.

Katedrom tym patronują zasłużeni doktorzy honorowi Uniwersytetu Gdańskiego, których pamięć, osiągnięcia i przesłanie są w ten sposób kultywowane. Prowadzenie katedry imiennej można powierzyć wybitnemu uczonemu lub przedstawicielowi otoczenia społeczno-gospodarczego o uznanym dorobku zawodowym. Osoba obejmująca katedrę jest powoływana na okres jednego roku akademickiego.

Eugeniusz Kwiatkowski – patron jednostki międzywydziałowej działającej na Wydziale Ekonomicznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Prawa

Fotografia 1. Eugeniusz Kwiatkowski
Źródło: Wikimedia Commons (domena publiczna).

¹ Zarządzenie nr 88/R/21 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 16 czerwca 2021 roku w sprawie katedr imiennych Uniwersytetu Gdańskiego.

i Administracji oraz Wydziale Zarządzania – urodził się w 1888 r. w Krakowie (fot. 1). Wkrótce potem rodzina Kwiatkowskich zamieszkała w okolicy Zbaraża. Eugeniusz Kwiatkowski po ukończeniu nauki w gimnazjum we Lwowie, studiował na Politechnice Lwowskiej, a następnie w Monachium. Był chemikiem i ekonomistą. Już w 1926 r., jako niespełna czterdziestolatek, został ministrem przemysłu i handlu odpowiedzialnym za budowę portu w Gdyni, a w późniejszym okresie był również ministrem skarbu i wicepremierem. Jest uznawany za inicjatora i współtwórcę nowoczesnej polityki i gospodarki morskiej w międzywojennej Polsce. Był skutecznym politykiem i ekonomistą, a po II wojnie światowej został jednym z pierwszych profesorów Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Gdyni. W 1974 r., niedługo przed śmiercią, otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

W roku akademickim 2022/2023 Katedrę im. Eugeniusza Kwiatkowskiego objął prof. Leszek Balcerowicz (fot. 2), który w 2006 r. został uhonorowany tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego „za wybitny, twórczy wkład w proces transformacji ustrojowej w Polsce oraz za niestrudzoną dbałość o stan finansów publicznych, stabilność polskiego pieniądza, a także za upowszechnianie rzetelnej wiedzy ekonomicznej w społeczeństwie”². Profesor Leszek Balcerowicz

Fotografia 2. Objęcie Katedry im. Eugeniusza Kwiatkowskiego przez prof. Leszka Balcerowicza podczas Święta Uniwersytetu Gdańskiego, 18 marca 2022 r., Wydział Ekonomiczny UG
Źródło: Uniwersytet Gdański.

² Prof. Leszek Balcerowicz doktorem honorowym Uniwersytetu Gdańskiego, Nauka w Polsce, 18.12.2006, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosc/news%2C26724%2Cprof-leszek-balcerowicz-doktorem-honorowym-uniwersytetu-gdanskiego.html> (dostęp: 10.10.2023).

jest znakomitym ekonomistą, pełnił funkcje wiceprezesa Rady Ministrów i ministra finansów w rządach Tadeusza Mazowieckiego, Jana Krzysztofa Bieleckiego i Jerzego Buzka, a w latach 2001–2007 również funkcję prezesa Narodowego Banku Polskiego. Profesor Leszek Balcerowicz w 1989 r., w podobnym wieku jak Eugeniusz Kwiatkowski, został ministrem finansów i wicepremierem oraz przygotował program transformacji polskiej gospodarki. Jego projekt (zwany planem Balcerowicza), realizowany od 1990 r., zapoczątkował głębokie zmiany instytucjonalne w Polsce, z uwzględnieniem demokratyzacji życia politycznego i budowy społeczeństwa obywatelskiego.

W ramach działalności Katedry im. Eugeniusza Kwiatkowskiego na Uniwersytecie Gdańskim w roku akademickim 2022/2023 zorganizowano wiele otwartych wykładów, konferencji i spotkań. Wśród nich na szczególne wyróżnienie zasługują takie wydarzenia, jak:

- wykład otwarty prof. Leszka Balcerowicza pt. *Wolność gospodarcza – fundamentalnie ważna i szczególnie atakowana*, 3 października 2022 r., Wydział Zarządzania UG, spotkanie poprowadził prof. dr hab. Mirosław Szreder, Dziekan Wydziału Zarządzania UG;
- wykład otwarty prof. Leszka Balcerowicza promujący książkę pt. *Odkrywając wolność 2: W obronie rozumu*, 12 grudnia 2022 r., Wydział Prawa i Administracji UG, spotkanie poprowadził dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG, Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UG;
- udział prof. Leszka Balcerowicza w finale III edycji Turnieju Debat Oksfordzkich z zakresu ekonomii i zrównoważonego rozwoju oraz wygłoszenie wykładu podsumowującego turniej, 27 lutego 2023 r., Wydział Ekonomiczny UG, spotkanie poprowadziła dr hab. Monika Bąk, prof. UG, Dziekan Wydziału Ekonomicznego UG (fot. 3);
- wykład otwarty prof. Leszka Balcerowicza pt. *Inflacja: choroba pieniądza i gospodarki*, 27 lutego 2023 r., Wydział Nauk Społecznych, spotkanie poprowadził prof. dr hab. Michał Harciarek, Dziekan Wydziału Nauk Społecznych UG.

Ważnym elementem działalności katedry w roku akademickim 2022/2023 były seminaria i warsztaty ze studentami, których zwieńczenie stanowił Kongres Ekonomicznych i Ekologicznych Kół Studenckich „KEEKS 2023”. Odbył się on, pod patronatem Katedry im. Eugeniusza Kwiatkowskiego, w dniu 24 kwietnia 2023 r. na Wydziale Ekonomicznym.

W Katedrze im. Eugeniusza Kwiatkowskiego zainicjowano również międzywydziałową współpracę naukową. Pracownicy czterech wydziałów UG zaangażowanych w działalność katedry opracowali wraz z kierownikiem katedry koncepcję wieloautorskiej interdyscyplinarnej monografii poświęconej aglomeracji trójmiejskiej. Wybór tematyki nie jest przypadkowy. Trójmiasto to miejsce szczególne w życiorysie patrona katedry Eugeniusza Kwiatkowskiego. Z Gdynią był on związany przez wiele lat i tu rodziła się w okresie międzywojennym polska gospodarka morska. Również dla Leszka Balcerowicza Trójmiasto jest miejscem

Fotografia 3. Leszek Balcerowicz podczas jednego z wykładów na Wydziale Ekonomicznym UG, 2023 r.
Źródło: Uniwersytet Gdański.

szczególnym, a zwłaszcza Gdańsk jako kolebka Solidarności i polskiej transformacji gospodarczej.

Liczymy, że opublikowana monografia – jeden z owoców działalności Katedry im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w roku akademickim 2022/2023 – spotka się z zainteresowaniem czytelników jako dzieło, które w sposób interdyscyplinarny przedstawia różne aspekty rozwoju aglomeracji Trójmiasta oraz pomiary wykorzystania jej potencjału.

*Dr hab. Monika Bąk, prof. UG
Dziekan Wydziału Ekonomicznego UG*

Wstęp

Dzięki zmianom ustrojowym rozpoczętym na przełomie lat 1989/1990 polska gospodarka przyspieszyła swój rozwój i zaczęła nadrabiać czas stracony w okresie socjalizmu. Dotyczy to szczególnie Trójmiasta i całego województwa pomorskiego. Kilka ostatnich dekad zostało tu z pożytkiem wykorzystanych do przeprowadzenia restrukturyzacji przedsiębiorstw gospodarki morskiej oraz nadania nowej dynamiki rozwojowej aglomeracji trójmiejskiej i regionowi pomorskiemu.

Mieszkańcy województwa pomorskiego należą do najaktywniejszych i najbardziej przedsiębiorczych Polaków. Pod względem liczby przedsiębiorstw przypadających na mieszkańca województwa Pomorskie zajmuje czwarte miejsce w kraju¹. Najwyższa koncentracja firm występuje, co zrozumiałe, w Trójmieście, które skupia ponad 40% wszystkich zarejestrowanych podmiotów w województwie. W województwie pomorskim znajduje się także prawie 50% jednostek gospodarki morskiej w kraju. Oprócz sektora gospodarki morskiej silnie reprezentowane są w województwie pomorskim i w samym Trójmieście sfery usług: turystycznych, logistycznych i nowoczesnych usług dla biznesu.

Pod względem wysokości PKB na mieszkańca województwo pomorskie w 2000 r. zajmowało szóste miejsce w kraju, a w 2021 r. piąte miejsce (pierwsze trzy pozycje należą do województw: mazowieckiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego). Blisko połowa regionalnego PKB jest wytwarzana w Trójmieście. Gdańsk, Gdynia i Sopot stanowią dynamicznie rozwijającą się aglomerację, która przyciąga inwestorów z kraju i zagranicy, oferuje nowoczesne miejsca pracy oraz różnicowane możliwości kształcenia na każdym szczeblu edukacji. Wszystkie trzy miasta stają się nowym miejscem pracy i życia dla wielu młodych osób z kraju i zagranicy, poszukujących czystego powietrza², dobrych warunków mieszkaniowych i sprawnej infrastruktury komunikacyjnej.

O dynamice rozwojowej województwa pomorskiego świadczy liczba oddawanych tu do użytku mieszkań na 1000 osób. Pod tym względem Pomorskie zajęło pierwsze miejsce w 2021 r. – wskaźnik ten osiągnął wówczas wartość 9,2,

¹ Por. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, załącznik do uchwały nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku, s. 39, https://strategia2030.pomorskie.eu/2021/04/12/strategia-rozwoju-wojewodztwa-pomorskiego-2030/?doing_wp_cron=1687601543.5316140651702880859375 (dostęp: 12.07.2023).

² Województwo pomorskie emituje 13 571 tys. ton CO₂ rocznie, podczas gdy w całym kraju wielkość emisji sięga 336 557 tys. ton (dane za 2017 r.). W latach 2010–2012 mniejszy udział emisji CO₂ w emisji krajowej miały tylko województwa: lubuskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie i podkarpackie. Por. *ibidem*, s. 17.

natomiast średnia krajowa wyniosła 6,2. Sam Gdańsk ze wskaźnikiem 15,1 mieszkań na 1000 mieszkańców był po Wrocławiu (16,4) drugim miastem spośród największych miast w Polsce z najwyższym wskaźnikiem. Przykładowo dla Krakowa wskaźnik ten wyniósł 12,6, a dla Warszawy 10,0³.

Województwo pomorskie zajmuje trzecie miejsce w kraju pod względem poziomu nakładów na badania i rozwój (B+R) w przeliczeniu na mieszkańca⁴. Udział mieszkańców tego regionu w kształceniu ustawicznym (5,9%) jest wyższy niż średnia w kraju (4,8%)⁵. Korzystne zmiany zachodzą też w strukturze wykształcenia mieszkańców Trójmiasta. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 r. odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim wyniósł tu 67,0% i był o 8,9 p.p. wyższy niż na początku stulecia.

Tak jak każdy region i każda aglomeracja województwo pomorskie i Trójmiasto mają atuty, lecz także problemy. O jednych i drugich traktują zamieszczone w tej monografii rozdziały. Ich tematyka jest szeroka i dotyczy zarówno demograficznych, społecznych i ekonomicznych uwarunkowań rozwoju aglomeracji, jak i wyzwań o charakterze regulacyjnym oraz infrastrukturalnym. Zagadnienia te są widoczne w strukturze książki, w której wyróżniono cztery części, a każda z nich obejmuje kilka oryginalnych opracowań.

Leszek Balcerowicz
Mirosław Szreder

³ GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat> (dostęp: 12.07.2023).

⁴ Strategia Rozwoju..., s. 38.

⁵ Por. ibidem, s. 43.